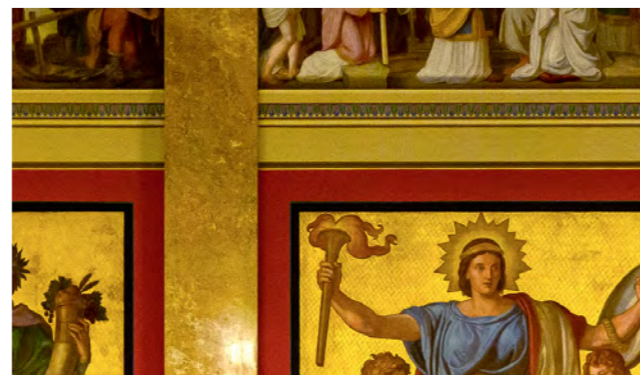
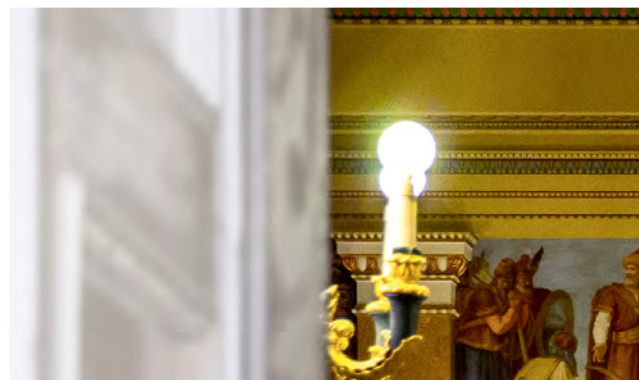

Hamisítás, múzeumi bűnügyek

COUNTERFEITING, MUSEUM CRIMES

Kováts László, a rossz útra tért múzeumi segédőr

LÁSZLÓ KOVÁTS AN ASSISTANT GUARD
OF THE MUSEUM WHO WENT ASTRAY

Heteken át egy meghökkentő esetről beszélgettek a budapestiek 1909-ben. Kováts László, a Nemzeti Múzeum köztiszteletnek örvendő segédőre ugyanis hat éven keresztül ládászám lopta a múzeum felbecsülhetetlen értékű iratait.

Furfangos ember volt, ugyanis a kicsempészett iratokat – két közvetítő bevonásával – később megvételre ajánlotta a Nemzeti Múzeumnak, amely természetesen lecsapott a különleges példányokra. Főleg, hogy a vételről is Kováts segédőr döntött...

Pedig mindenki becsületes embernek ismerte a magas, szikár, szőke hajú harmincas férfit, aki már régóta dogozott a múzeumban. Főleg az 1848–49-es forradalom anyagát rendezte és kutatta, így Kossuth Lajos és Görgey Artúr hagyatékát is ő dolgozta fel. Azt nem tudni, mikor fogalmazódott meg Kováts segédőrben, hogy a bűn útjára lép, ám utóbb kiderült, először 1903-ban csempészett ki értékes kéziratokat a múzeumból. Ha valamelyiken rajta volt a Nemzeti Múzeum pecsétje, akkor azt eltüntette, majd egy vidéki hölgyet megkért, néhány hét múlva hozza be a különleges iratokat hozzá, úgyis ő dönt arról, megveszi-e a múzeum a relikviákat. Természetesen megvette.

Kováts Lajos persze vérszemet kapott, főleg, hogy akkoriban a biztonságra kevésbé adtak (nem úgy, mint manapság), kilószám pihentek a múzeum iratraktárában a gyűjtők számára is értékes különlegességek. Szépen, lassan ipari mennyiségben kezdte kilopni

For weeks, Budapest residents discussed an astonishing case in 1909. For six years, László Kováts, the National Museum's highly respected assistant guard, stole a number of the museum's priceless documents.

He was a cunning man, because he later offered the smuggled documents, with the help of two intermediaries, for sale to the National Museum, which, of course snapped up the special copies. Especially as the decision to buy was also made by assistant guard Kováts...

And everyone knew him as an honest man, a tall, lean, blond-haired man in his thirties who had been working in the museum for a long time. He mainly organised and researched material on the 1848/49 revolution, including the legacies of Lajos Kossuth and Artur Görgey. It is not known when assistant guard Kováts decided to commit the crime, but it later emerged that he first smuggled valuable manuscripts out of the museum in 1903. If one had the National Museum's seal on it, he removed it, and then asked a country lady to bring the special documents to him in a few weeks' time, as he would decide whether the museum would buy the relics. He bought it, of course.

Of course, Lajos Kováts got greedier, especially as in those days less attention was paid to security (unlike today), and there were kilos of special items in the museum's archives that were also valuable

a forradalom idejéből való kéziratokat, hirdeté- nyeket, levelezéseket.

A felesége otthon semmit sem sejtett, csak annyit vett észre, hogy a férje könnyebben mond igent egy kül- földi nyaralásra, meg, hogy jobban ad magára, mint korábban. Később két pesti fiatalembert bérelt fel, nekik kellett az elcsent 1848-as iratokkal megjelenni a múzeumban, ahol aztán mindenki Kovátsot leste, hogy megvásárlásra javasolja-e a gyűjteményeket.

Így érkezünk el 1909 augusztusához. Amikor min- den összeomlott. Kováts ugyanis óvatlan volt. A beépí- tett emberével nem a Nemzeti Múzeumnak ajánlotta fel az 53 darabos, szabadságharcos gyűjteményt, hanemegypestiantikváriumbaküldteafiút. A tulaj- donosnak természetesen tetszett a gyűjtemény, komoly pénzt ajánlott érte, de azzal a kikötéssel, hogy hagyják ott az iratokat, átnézeti egy szakértővel. Kováts Lajos pechére pedig a Nemzeti Múzeumba vitte be az anyagot. Őt viszont, mint a forradalmi téma szakértőjét hiába keresték, hiszen Svájcba ment szabadságra a feleségével.

Napoleon Itakowicz: Kossuth Lajos, 1853
MNM Történelmi Képcsarnok Festménygyűjtemény
sed do eiusmod tempor

Így más nézett rá, s gyanús lett neki, hogy mint- ha már látta volna az egyik levelezést leltárba véve a múzeumban. Pillanatok alatt mindenre fény derült,

to collectors. He slowly began to steal manuscripts, notices and correspondence from the revolutionary period in industrial quantities.

His wife had no idea what was going on at home, only that her husband was more willing to say yes to a holiday abroad and that he spent more on himself than before. Later, he hired two young men from Pest, who had to show up at the museum with the stolen 1848 documents, where everyone was waiting to see if Kováts would recommend the collections for purchase.

And so we arrived in August 1909. When everything collapsed. Kováts was careless. He and his undercov- er man did not donate the 53-piece freedom fighter collection to the National Museum, but sent the boy to an antique shop in Pest. The owner, of course, liked the collection and offered a large sum of money for it, but on the condition that the documents were left there and examined by an expert. Unfortunately for Lajos Kováts, he took the material to the National Museum. However, as an expert on the revolutionary subject, they looked for him in vain, as he had gone on holiday to Switzerland with his wife.

So, someone else looked at the material and became suspicious, as if they had already seen some of the correspondence inventoried in the museum. In a matter of moments, everything was revealed, and the detectives interrogated the boy who had been peddling the collection, who, frightened, told them everything, and even caught Kováts, who was still resting unsuspectingly in the Swiss Alps.

As he had written to a relative telling them when he would be back home, the detectives prepared to take the thief into custody at Nyugati station. But a muse- um worker helped the press. So, when Kováts unsus- pectingly bought a newspaper at the railway station in Érsekújvár on his way home, the front page read that the loop around the museum thief's neck was tightening. He collapsed.

When he got to the train compartment, he confessed everything to his wife and tried to kill himself with his gun. She wrenched the gun from his hand and

a detektívek pedig a gyűjteménnyel házaló fiút is ki- hallgatták, aki ijedtében mindent elmesélt, lebuk- tatta Kovátsot is, aki ekkor még gyanútlanul pihent a svájci Alpokban.

Mivel egy rokonának megírta, mikor ér haza, a de- tektívek úgy készültek, a Nyugati pályaudvaron őri- zetbe veszik a szarkát. Egy múzeumi dolgozó azonban segített a sajtónak. Így amikor Kováts a hazaúton az érsekújvári pályaudvaron gyanútlanul vett egy újságot, a címdalán azt olvashatta, hogy szorul a hurok a múzeumi tolvaj nyaka körül. Összeomlott.

A vonat fülkéjébe érve mindent bevallott a felesé- gének és megpróbálta megölni magát a pisztolyával. Az asszony kicsavarta a kezéből a fegyvert és próbálta nyugtatgatni. Kováts aztán a Nyugati pályaudvaron leugrott a még mozgó vonat leghátsó személykocsi- járól és elmenekült. Grazba ment, és ott is szállt meg egy hotelben. Mindez a detektívek fülébe is eljutott, így azt is kiderítették, hogy Grazból a Mura folyó menti, festői szépségű Bruckba menekült tovább, ahol a Kék Ökör fogadóban szállt meg Theodor Hübenauser álnéven.

Egy rutinos pesti detektív nyomban Bruckba ment, ahol elmondta a helyi rendőröknek, óvatosan bán- janak a férfival, mert pisztoly van nála és félő, hogy kárt tesz magában. Majd hozzátette, éjjel, a Kék Ökörben majd őrizetbe veszik. Igen ám, de az egyik helyi detektív felismerte az utcán Kovátsot és üldö- zőbe vette.

Az idegileg kikészült múzeumi tolvaj hiába futott, nem tudta lerázni magáról a rendőrt. A következő pillanatban beugrott egy kapualjba, elővette a pisz- tolyát és fejbe lőtte magát. Azonnal meghalt. A pesti lakását természetesen átkutatták a detektívek és hat láda, felbecsülhetetlen értékű iratot, levelezést talál- tak. A feleségének nem tűnt fel, ő csak azt gondolta, az imádott férje hazahozza a munkát. Szó szerint ez történt...

Így ért tehát véget az élete a rossz útra tért múzeumi segédőrnek, aki néhány év börtönnel megúszta vol- na az esetet, ám megszólalt a lelkiismerete...

Sal Endre

Barabás Miklós: Görgy Artúr, 1850
MNM Történelmi Képcsarnok Festménygyűjtemény
sed do eiusmod tempor

tried to calm him down. Kováts then jumped from the rear carriage of the still moving train at Nyugati station and fled. He went to Graz and stayed in a ho- tel there. The detectives learnt this and found out that he had fled from Graz to the picturesque Bruck on the banks of the Mura river, where he stayed at the Blue Ox Inn under the pseudonym Theodor Hübenauser.

An experienced detective from Pest immediately went to Bruck, where he told the local police to be careful with the man because he had a gun and was in danger of harming himself. He added that he would be arrested at night in the Blue Ox. Yes, but one of the local detectives recognised Kováts on the street and gave chase.

The nervous museum thief ran in vain, unable to shake off the policeman. The next moment he jumped into a doorway, pulled out his gun and shot himself in the head. He died instantly. Naturally, the detectives searched his apartment in Pest and found six crates of priceless documents and correspondence. His wife didn't notice, she just thought her beloved husband was bringing the work home. That's literally what happened...

And so ended the life of a museum assistant guard gone wrong, who could have got away with a few years in prison, but his conscience spoke...

Endre Sal